

ESKO KOIVUSALO

NÄKEEKÖ YMPÄRISTÖJOURNALISTI METSÄÄ PUILTA?

Iiris Lappalainen (toim.): Toimittajan toinen luonto. Näkökulmia ympäristöjournalismin. Gaudeamus 1991.

Lukijaa ärsyttää heti vähän se, ettei nimiösi-
vulta käy ilmi kustantaja, takakannesta kyl-
lä. Vain siellä myös kerrotaan, että kyseessä on
70-vuotiaan Suomen Sanomalehtimiesten Liiton
juhlakirja. Vaatimattomuutta vai suutarin akan
kengättömyyttä editoinnissa? Sisältö sinänsä on
tärkeä ja kiinnostava, mutta jonkin verran epä-
tasainen.

Johdannossa ei määritellä, mitä ympäristö-
journalismi on. Urheilusta kirjoittamista ei
useinkaan sanota urheilujournalismitiksi, senkö
takia, että urheilutoimittaja niin vähän pohtii ur-
heiluun liittyviä arvoja? Hän on ensi sijassa se-
lostaja. Ympäristöjournalismi ei kirjan aihevali-
koiman ja artikkelien sisällön perusteella ole
pelkkää ympäristöstä kirjoittamista. Aleksante-
rinkadun ihmisvilinän kuvailija ei liene ympä-
ristöjournalisti. Ympäristötoimittaja on ilmei-
sesti henkilö, joka suhtautuu myönteisesti ympä-
ristöön, mutta taloustoimittaja ei välttämättä
ole henkilö, joka suhtautuu myönteisesti talou-
teen. Hyvä taloustoimittaja on ensi sijassa kriit-
tinen.

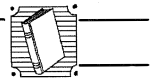
Määrittely voi olla tylsää ja hedelmätöntäkin,
mutta sitä kannattaa aina yrittää. Jo yrityskin sel-
keyttää ajatuksia. ”Ympäristöjournalismissa ei
ole kysymys näkökulman supistamisesta”, joh-
dannossa sanotaan. Seuraava lause onkin jo jul-
listusta: ”Päinvastoin, näkökulmaa on nykyises-
tä avarrettava.” Tarkoitus on hyvä, mutta jour-

nalismin rajausten ja julistuksen limittyminen
saa lukijan epäroiväksi.

Toimitta(i)n kunniaksi on sanottava, ettei va-
likoima ole yksisilmäinen. Joukossa on var-
sin kriittistä tekstiä: ”Ympäristöjournalismi ei
ole salainen lähetystehtävä” (*Ismo Tuormaa*),
”- yksittäisissä tapauksissa suomalainen ympä-
ristöjournalismi on asiantuntevaa, mutta koko-
naisuutena vääristävää, epäsystemaattista ja pin-
nallista” (*Kaarina Melakoski* erääseen pro gra-
du -työhön vedoten), ”Tämä (iltapäivälehtien)
ympäristöjournalismi on yhtä epä-älyllistä kuin
1970-luvun taistolaisuus toimittajamaailmassa”
(*Aarno Laitinen*).

Kirjan toinen jakso, ”Toimittajan maastokel-
poisuus”, käsittää lyhyitä tapausselostuksia ai-
heista, jotka takavuosina ovat olleet esillä. Osa
niistä on käsitelty pintapuolisesti ja edelleen ko-
vin kampanjoivasti, vaikka etäisyyttä olisi jo riit-
tävästi pohtivampaankin journalismiin. Ehkä
juttujen mittaa on rajoitettu liiaksi. Tämä osasto
ei ole kirjan parasta antia.

Kolmas jakso ”Jutun juurilla” sisältää ansiok-
kaita katsauksia. Mainitsen vain *Markku Olli-
kaisen* artikkelin ”Taloudellinen kasvu, saastu-
minen ja kannustimet ympäristönsuojelussa”,
Olli Järvisen ”Suomen ympäristöuhat 2017” ja
Jorma Laurilan ”Luonto on aina sodan uhri”.
Sen sijaan *Leena Vilkan* filosofia ei vakuuttanut
minua yhtään: ”Ihmisen itseisarvo perustuu sii-
hen, että hänellä on oma hyvänsä.” Tässä kai-
vattaisiin Lutheria, ei uskon puhdistamiseksi
vaan selittämiseksi. Ihmisarvo tulee kristinus-
kosta, ei taivaasta. Nökköseen ei satu, kun niit-
tän sen, niin uskon. Mutta myönnän, että ”ih-
minen voi hankkia tietoa eliöiden hyvästä”, eh-
kä myös nokkosen tuntemuksista.

Tuormaa vaatii artikkelissaan taloustoimittajien, poliittisten toimittajien ja ympäristötoimittajien tiimityötä. Näyttääkin siltä, että tiedottajat ovat tavoittamassa yhä useampia ammattikuntia, saamassa yhteyden heihin ja heidän välilleen, mutta yksi ammattikunta on edelleen paitsiossa: insinöörit. Koska nämä yhteiskunnan rengit on jo nyt asetettu ja asetettavissa yhä enemmän myös ympäristönsuojelutehtäviin, lähinnä alan tekniikan kehitystyöhön, olisi varmaan itse ympäristönsuojelulle eduksi, jos heillekin palautettaisiin heille kuuluva ihmisarvo. Jos kohta heitä ei kirjassa enää parjatakaan, ei myöskään muisteta tuoda esiin esimerkiksi Suomessa kehitettyä veden ja ilman puhdistamistekniikkaa, sen merkitystä kotimaisen teollisuuden osana ja myös yhä lisääntyvässä määrin vientituotteena.

Ympäristöjournalismi ja valtarakenteet on jäänyt vähälle huomiolle. Se onkin varmaan arka aihe monille alan kirjoittajille, sillä siksi ikäviä tietoja olisi käytettävissä edesmenneestä proletariaatin diktatuurista idässä. *Antti Halkka* tuntuu tietävän, miten kunnallispoliitikon tulisi ympäristöasioissa käyttäytyä äänestäjensä edessä, kun hän toteaa alaviitteessä: ”Toi se toi julkisuuteen sen hämmästyttävän ylimielisen tavan, jolla kunnallispoliitikot tässä maassa suhtautuvat kuntalaisten elinympäristöön”. Saattaa kuitenkin olla, että ”ylimielisyys” kuntatasolla kertoo vain itse kuntalaisten asioiden tärkeysjärjestyksestä: ensin leipä sitten ympäristö!

Toimittajien tekstien lukijoissa on kriittisiä kansalaisia, sellaisia, jotka haluavat säilyttää luontoa ja luonnonvaroja lapsille ja lastenlapsille. Mutta heidän karvansa nousevat pystyyn, kun kampanjointi hyvän asian puolesta yrittään pukea pitävää tietoa jakavan journalismin kaapuun. Tämä kirjanen erittelee journalismin ilmiöitä tavalla, jonka uskon edistävän ekologisesti kestävämmän sivistysihanteen asiaa laajalla rintamalla. Juttujen lyhyiden takia kirja saattaa löytää lukijoita myös toimittajien piirissä.

Ympäristöjournalismin kuten monen muunkin alueen ”journalismin” avainkysymys on, jaksako toimittaja hankkia sen asiatietojen määrän, jota onnistuminen alueella vaatii. Pelkkä tieteenharjoittajien haastattelu ja heihin tur-

vaaminen ei riitä, koska tutkijan selkänोजना oleva tieteellinen tieto poikkeaa struktuuriltaan olennaisesti arkikokemukseen perustuvasta tiedosta, eikä monikaan tutkija pysty yleistajuistamisen keinoin siirtämään oman rakenteensa aineksia maallikon maailmankuvaan sopiviksi. Toimittajan on osattava kysyä siten, ettei tutkija voi vetäytyä oman tiedonstruktuurinsa määräämän kielenkäytön turvasatamaan. Tosin tutkijaa ei voi vaatia antamaan vastausta kysymykseen, johon tieteellä ei vielä ole vastausta, ja tähän on toimittajankin tyytyminen. Tiedettä ei tehdä sen takia, että sanomalehtien sivut täytyisivät.

Kirjan kokoaminen ja julkaiseminen osoittaa toimittajien halua päästä journalismin keskeisellä lohkolle entistä parempaan tulokseen. Kirjassa vaaditaan, että metsänhoitoa olisi ruvetta-va sanomaan puunhoidoksi, koska vain puu eikä metsäkokonaisuus on ”hoitajien” kiinnostuksen kohteena. Journalistit alkavat nähdä puut metsältä.